

Status
A-Openbaar

Datum vergadering Gedeputeerde Staten
9 februari 2021

Eindtermijn
9 februari 2021

Onderwerp

Rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie'

Advies

1. Vast te stellen de brief aan Provinciale Staten over 'Rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie'.
2. Vast te stellen de publiekssamenvatting over Reactie Gedeputeerde Staten op het rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie.'
3. Vast te stellen het nieuwsbericht voor intranet en de provinciale website.

Besluit GS

Vastgesteld met een machtiging voor de portefeuillehouder om:

- in de brief aan Provinciale Staten te benadrukken dat het om verschillende scenario's gaat maar dat dit niet betekent dat het ook gaat worden gedaan maar het een onderbouwing kan zijn van wat de Provincie mogelijk gaat doen;
- een dergelijke toevoeging ook te doen aan het voorwoord van het Rapport Navigeren in de Mist en hierbij ook de afsluitende zin in het voorwoord aan te passen;
- uit het Rapport op pagina 31 "daklozen" te verwijderen;
- de zin uit het Rapport op pagina 32: "De nieuwe duurzame energie-infrastructuur van Zuid Holland bepaalt... haven." te nuanceren en minder stellig te formuleren;
- het voorwoord van het Rapport aldus te ondertekenen: "Namens Gedeputeerde Staten, Jaap Smit, Commissaris van de Koning in Zuid Holland".

Bijlagen

1. Rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie.', inclusief het voorwoord van de commissaris van de Koning.
2. GS-brief aan Provinciale Staten over 'Rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie''

1 Toelichting voor het College

Door de coronapandemie verkeert onze samenleving in een uiterst onzekere tijdsfase. De wereld tast nog steeds in het duister op zoek naar een uitweg uit de coronacrisis, hoewel de komst van een aantal veelbelovende vaccins het zicht op het eind van de pandemie heeft vergroot. Het denken over het omgaan met de onzekerheid van deze schok, maar ook van mogelijke toekomstige schokken, is belangrijk voor de weerbaarheid en bestuur van de regio.

Zuid-Holland oriënteert zich daarom op wat nodig is voor een duurzaam herstel van de coronapandemie. We willen perspectief bieden, en meebouwen aan een weerbare en inclusieve maatschappij. GS heeft het initiatief genomen om een brede verkenning uit te voeren naar de korte, middellange en lange termijn impact van corona op de (Zuid-Hollandse) samenleving. Deze verkenning brengt ook in kaart welke mogelijke no-regret maatregelen de provincie kan nemen die bijdragen aan een duurzaam herstel in Zuid-Holland.

Het rapport bestaat uit drie delen. Het eerste deel betreft een globale inventarisatie (literatuurstudie) van de korte en middellange termijn implicaties van de coronacrisis op de economie (profit), de samenleving (people) en de leefomgeving (planet), met speciale aandacht voor de provincie Zuid-Holland. Het tweede gedeelte verkent de lange termijn implicaties van de pandemie aan de hand van een scenario-aanpak. Een scenario-aanpak is een beproefde werkwijze voor het verkrijgen van inzicht in handelingsmogelijkheden in tijden van onzekerheid en voor het voeren van een strategische dialoog over beleidsuitdagingen en kansen. De scenario's schetsen vier mogelijke maatschappijbeelden die aan de hand van de prioritaire beleidsthema's van de provincie zijn uitgewerkt. De scenario's zijn geen toekomstvoorspellingen, en daarmee ook geen beleidskeuzes. De verkenning eindigt met conclusies, aanbevelingen en mogelijke no-regret maatregelen die een duurzaam herstel mogelijk maken, rekening houdend met een samenleving die al in transitie verkeerde op het terrein van energie, klimaat, economie.

Een duurzaam herstel van corona vraagt om een om een actiegerichte provincie, gericht op inclusieve investeringen, op versnelling en realisatie. Via de voorjaars- en kadernota en de regionale groeiagenda wordt deze lijn verder uitgewerkt. Het rapport 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie' geeft daarbij inzichten en handreikingen mee over nog te vormen beleid.

Middels de brief aan Provinciale Staten worden Provinciale Staten over het rapport geïnformeerd. Daarnaast wordt de reactie van Gedeputeerde Staten op dit rapport in de brief toegelicht.

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW	: € 0,00
Programma	: Programma 1 - Samen werken aan Zuid-Holland
Financiële risico's	: Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

n.v.t.

2 Voorafgaande besluitvorming

De verkenning maakt deel uit van een reeks van signalerende en kennis ontwikkelende activiteiten die de provincie het afgelopen jaar heeft ondernomen over het thema corona. De Staten zijn op reguliere basis geïnformeerd over de gevolgen van corona en eventuele bijstellingen van beleid. Daarnaast zijn de economische gevolgen van de pandemie gemonitord in samenwerking met MRDH, EBZ en IQ. GS heeft in een vroeg stadium een aantal brainstormsessies gehouden over de betekenis van corona voor de provincie onder leiding van de oud-minister van Sociale Zaken en oud-secretaris generaal van de OESO, de heer A.J. de Geus. Deze trajecten hebben de basis gevormd voor de verkenning.

Op 19 januari heeft Gedeputeerde Staten in een themasessie informeel over het rapport gesproken.

3 Proces

Het rapport is opgesteld door de ambtelijke organisatie. De gegevens zijn verkregen via deskresearch, interviews met ambtelijke strategen, gesprekken met de ambtelijke top en met de leden van Gedeputeerde Staten. Daarnaast is er intensief gebruik gemaakt van de expert judgement van een zevental wetenschappers. De geraadpleegde wetenschappers zijn:

- Mr. H.W.J. (Henk) Ovink: Nederlands eerste Watergezant
- Prof. dr. J.C. (Cok) Vrooman: Hoogleraar Sociale Zekerheid en Participatie aan de Universiteit Utrecht, en Chief Scientific Strategist bij het Sociaal en Cultureel Planbureau
- Prof. dr. L.E.M (Louise) Vet: Emeritus hoogleraar Evolutionaire Ecologie aan Wageningen University & Research en voormalig directeur NIOO-KNAW
- Dr. O. (Otto) Raspe: Hoofd RaboResearch Nederland Regio's en Thema's
- Prof. dr. F.G. (Frank) van Oort: Hoogleraar Stedelijke en Regionale economie aan Erasmus University Rotterdam
- Prof. dr. D. (Derk) Loorbach: Hoogleraar transitiekunde aan Erasmus University Rotterdam en directeur van het onderzoeksinstituut DRIFT
- Dr. ir. M. (Melanie) Peters: Directeur van het Rathenau Instituut.

Er heeft tussentijdse individuele afstemming met de gedeputeerden plaatsgevonden op twee momenten in het proces, in de zomerperiode van 2020 en begin januari 2021. Daarna heeft Gedeputeerde Staten op 19 januari het rapport in een themasessie collectief besproken.

4 Participatie en rolneming

Het rapport is tot stand gekomen met participatie van de hierboven genoemde wetenschappers. Daarnaast zijn de scenario's verkennend behandeld in een bestuurlijke sessie over het herstel na corona met de Vereniging van Zuid-Hollandse gemeenten en Unie van Waterschappen in oktober 2020.

Nadat Provinciale Staten over het rapport geïnformeerd zijn, wordt het rapport onderwerp voor

dialogoog met de strategische partners van de provincie Zuid-Holland.

5 Communicatiestrategie

Doel

Het doel van de studie is te “inventariseren wat de korte, middellange en lange termijn impact van corona op de (Zuid-Hollandse) samenleving is en welke mogelijke no-regret maatregelen de provincie kan nemen die bijdragen aan een duurzaam herstel in Zuid-Holland”. Het communicatieve doel is het voeren van een strategische dialoog met mede-overheden, kennisinstellingen en bedrijven over de vraag welke wegen naar een duurzaam herstel - een weerbare en inclusieve maatschappij - leiden.

Doelgroep

Extern: Provinciale Staten, gemeenten (zowel bestuurders als beleidsambtenaren), waterschappen, kennisinstellingen en bedrijven.

Intern: Medewerkers provincie Zuid-Holland.

Middelen

Het voorstel is om de studie low profile te brengen met eventueel een bericht op internet en intranet en door toezending aan de partijen genoemd onder Doelgroep met de uitnodiging om het met hen te bespreken in webinars en (digitale) discussieplatforms (bv LinkedIn). Dat zal vergezeld gaan van een e-magazine, filmpjes en/of een podcast.

Relatie met regionale Groeiagenda

De studie ‘Navigeren in de mist’ en de regionale Groeiagenda zien ongeveer op hetzelfde moment het levenslicht. Beide trajecten zijn aan elkaar gerelateerd. De ‘corona impact & scenario analyse’ vormt een bouwsteen voor de inhoudelijke keuzes in de Regionale Groeiagenda en een richtinggevend kader voor het indienen van kansrijke projecten. De Groeiagenda is het lobbydocument waarmee gesprekken met het departementen worden gevoerd voor investeringen in Zuid-Holland wat vraagt om een intensievere communicatie aanpak.

Voorstel voor nieuwsbericht:

Provincie verkent perspectieven na de coronapandemie

De coronapandemie laat diepe sporen achter. De provincie heeft een verkenning uitgevoerd naar de korte, middellange en lange termijn gevolgen voor de Zuid-Hollandse samenleving. De provincie Zuid-Holland wil met partners werken aan een duurzaam herstel. Naar het oordeel van het college van Gedeputeerde Staten vraagt deze tijd om inclusieve investeringen en het versnellen en realiseren van projecten.

Het rapport ‘Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie’ is via <https://toekomstscenarios.zuid-holland.nl/> te raadplegen als toegankelijk e-magazine, vormgegeven in de nieuwe huisstijl. Het rapport concludeert dat de coronapandemie voor veel onzekerheid zorgt, met grote gevolgen voor de economie en de gemoedsgesteldheid van de samenleving. Door de pandemie nemen sociale verschillen (verder) toe, waarbij wat zwak is zwakker wordt. Corona versnelt maatschappelijke transitie en jaagt digitalisering en

verduurzaming verder aan. De pandemie vergroot daarnaast de aandacht voor natuur en gezondheid.

In vier scenario's schetst de studie mogelijke lange termijn toekomstbeelden voor de Zuid-Hollandse samenleving. De inhoud van de scenario's is minder belangrijk dan het soort gesprekken, het leren en de beslissingen die ze op gang brengen. De scenario's zijn dan ook geen toekomstvoorspelling, wetenschappelijke analyse en/of beleidskeuzes.

Zuid-Holland oriënteert zich op zijn rol in een coronatijdperk. Van overheden wordt verwacht dat zij alert handelen op nieuwe ontwikkelingen. Sluimerende problemen worden snel urgent en potentiële kansen vervliegen in een onbewaakt moment. "We willen perspectief bieden, en meebouwen aan een duurzaam herstel. Deze studie biedt daar inzichten en handreikingen voor. Perspectief bieden in tijden van corona vraagt om een actiegerichte houding van de provincie. We stropen de mouwen op. We werken daartoe onder andere samen met partners aan de regionale groeiagenda", aldus commissaris van de Koning Jaap Smit.

De provincie wil met gemeenten, waterschappen, bedrijven en partners in gesprek over de studie om samen te bouwen aan een weerbare en inclusieve samenleving. Als aftrap organiseert de provincie op 23 maart (onder voorbehoud van de dan geldende coronaregels) een webinar over 'Navigeren in de mist. Perspectieven na de coronapandemie'. Een drietal betrokken wetenschappers, dr. Otto Raspe, prof. dr. Derk Loorbach en dr. ir. Melanie Peters, spreekt over de impact van corona op de samenleving. Interesse in de webinar? Stuur een e-mail naar scenarios@pzh.nl en je ontvangt de uitnodiging!

1 Toelichting voor het College

Als besluitvorming of kennismening door PS aan de orde is, start dan met het opstellen van respectievelijk het Statenvoorstel of de GS-brief. Stel daarna het GS-voorstel op. Je kunt in het GS-voorstel, daar waar van toepassing, volstaan met een verwijzing naar het PS-stuk. Beschrijf dan in het GS-voorstel alleen informatie die aanvullend en exclusief voor GS is bedoeld.

In dit deel van het format informeer je GS over de achtergronden van het advies. Zorg dat alle informatie erin zit.

Schrijf een lopende tekst en geef niet te veel gedetailleerde informatie. Stel jezelf de vraag: "Als ik er nu bijna niets van zou weten, begrijp ik dan wat hier staat en wat er wordt bedoeld?" Leg de nadruk op wat de bestuurders moeten weten voor een afgewogen besluit. Besef dat bestuurders niet de vakkennis hebben van beleidsmedewerkers en pas je tekst daarop aan.

Hieronder staat een checklist met politiek-bestuurlijk relevante punten. Neem alleen de punten op die van toepassing zijn. Verwerk ze in de lopende tekst, of neem ze op als apart aandachtspunt. Stem de informatie af met de adviseurs (financieel, personeel, communicatie en juridisch).

Checklist:

- Waarom dit voorstel?*
- Waarom deze keuzes?*
- Wat is het doel van het besluit?*
- Welke overwegingen moeten GS meenemen bij de besluitvorming?*
- Wat wil de provincie ermee bereiken?*
- Past het voorstel binnen het beleid van GS en binnen de door PS gestelde kaders?*

Financieel en fiscaal kader

Totaalbedrag exclusief BTW : € 0,00
Programma : Programma 1 - Samen werken aan Zuid-Holland
Financiële risico's : Er zijn geen financiële risico's.

Juridisch kader

Het besluit kan juridische gevolgen hebben. Zo ja, beschrijf deze dan hier. Schat de risico's in en neem deze op indien aan de orde. Geef hier ook aan of je in het proces juridische adviezen van adviseurs niet hebt overgenomen en waarom.

Tevens wordt hier de eventuele machtiging van de CdK gemotiveerd. De volgende tekst wordt opgenomen en aangevuld:

- De CdK is bevoegd om, nadat GS rechtsgeldig hebben besloten, op grond van artikel 176 Provinciewet de juridische binding tot stand te brengen. Op grond van de door de CdK afgegeven machtiging wordt ..., gedeputeerde van ..., gemachtigd om de overeenkomst namens de provincie te ondertekenen.

Als dit voorstel of een van de bijlagen (deels) geheim is dan hier onderstaande standaardtekst aanvullen en opnemen:

- Aan dit besluit wordt op grond van artikel 55 van de Provinciewet geheimhouding opgelegd aan eenieder die hiervan kennis draagt. De reden is dat ... (en dan uit art. 10 Wob een letter kiezen met motivering). De geheimhouding om deze reden is genoemd in artikel 10, lid 2 letter ... van de Wet openbaarheid van bestuur. Licht dit toe. Indien sprake is van geheimhouding met een termijn (na verloop van tijd of een bepaalde gebeurtenis vervalt de geheimhouding) dan licht je hier ook die aspecten toe.

2 Voorafgaande besluitvorming

Geef kort de eerdere besluitvorming en de aanleiding voor dit voorstel weer. Welke stappen zijn aan deze besluitvorming voorafgegaan? Welke besluiten zijn eerder genomen en door wie (PS of GS)?

3 Proces

Omschrijf hier ook de bestuurlijke zaken die je aan GS wilt meegeven. Denk aan contacten met andere partijen. Zijn er externe partijen bij betrokken? En zo ja, hoe? Beschrijf politieke en/of bestuurlijke risico's. Zijn er mogelijke maatschappelijke gevolgen van het besluit? Komen met het besluit andere belangen in het geding? En zo ja, welke? Wat je al in de toelichting hebt beschreven, hoef je hier niet te herhalen.

Op deze plek komt ook het vervolgproces aan bod, zoals bestuurlijke vervolgstappen. Het gaat hierbij om zaken als vervolgafspraken, evaluaties, terugkoppeling over de voortgang en een eventuele rol van PS (bijvoorbeeld dat PS geïnformeerd worden met een GS-brief).

Geef hier ook aan of je in het proces adviezen (niet -juridisch of -financieel) van adviseurs niet hebt overgenomen en waarom niet.

4 Participatie en rolneming

De Participatienotitie is op 19 december 2018 vastgesteld door Provinciale Staten. In de notitie staan de volgende afspraken over participatie in de besluitvorming beschreven:

“GS en PS besluiten op basis van een paragraaf participatie. Daarin wordt ten minste het volgende toegelicht:

- De provinciale rol en kenmerken van de opgave;*
- de overwegingen en gekozen vorm van participatie;*
- betrokken partijen: wie nemen deel en de representativiteit van de groep;*
- het open gesprek met participanten over de architectuur van het participatieproces.*

Bovenstaande geldt voor alle trajecten waar we met partners buiten het provinciehuis te maken hebben. Onder participatie verstaan we het gehele spectrum van informeren tot meewerken met initiatieven van anderen.

Voor nadere informatie over de participatieparagraaf zie de volgende link: <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/22110/participatienotitieprovinciezuid-holland.pdf>

5 Communicatiestrategie

Vul dit in samen met de collega van de afdeling Communicatie. De communicatiestrategie is ruimer dan de publiekssamenvatting. Neem die overige communicatie-aspecten hier op. Veel onderwerpen zijn geschikt om de provincie positief in beeld te brengen. Overleg met Communicatie wanneer en hoe dit het beste kan gebeuren. Overleg ook met de collega van de afdeling Communicatie als er sprake is van negatieve publiciteit, geef bijvoorbeeld ook aan als er niet moet worden gecommuniceerd, en waarom niet.

Als er een persbericht wordt uitgebracht, dan stellen GS dat vast. Neem het persbericht dus als bijlage op en geef aan dat je adviseert het persbericht vast te stellen.